

простір, але це легко пояснити комп'ютерною грою «PAC-MAN». Час протікає у двох вимірах, тобто може рухатись тільки вперед, назад, вліво чи вправо, але поняття вгору для нього не є зрозумілим, адже він існує у плоскому вимірі. Ми живемо в тривимірному просторі, тобто, крім вище перерахованих напрямків можемо рухатись вгору та вниз, але не в змозі уявити четвертий вимір, для цього нашої логіці потрібно перелаштуватись.

Як же, все таки, взаємозалежать простір і час? Мандрівник у космосі повинен забути про механічний час, а почати думати про нього як умовний четвертий вимір.

Отже, час у змінюваному космічному просторі і на Землі протікає по-різному. Чим сильніші гравітаційні процеси, тим повільніше плине час на його околицях. Це відбувається, не останньою чергою, і через те, що за участі гравітаційних потоків спотворюється «тканина» чотиривимірного простору-часу. Також у загальну картину мультиверсуму вносить певну корекцію функціонування численних супутників.

Фактично, четвертий вимір або час так міцно переплетений з трьома вимірами, що фізики їх об'єднали поняттям «Простір-Час». Наука, наразі, приймає статус невидимого простору і часу, що насправді містить «тканину», яку можна розтягувати або зав'язувати у вузли. Якщо це так, то подорожі у часі не є такими вже й безглуздими, як здається.

Щоб маніпулювати простором час зовсім не потрібен!

Пророченко В.В., студент гр. КПр-162

Науковий керівник – Шакун Н.В., к.філос. н., доцент

Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернігів, Україна)

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ ЗМІСТ

Актуальність звернення до теми національної ідеї зумовлена потребою визначення детермінант державотворення українців в сучасних умовах зовнішніх загроз та внутрішніх викликів. Потреба в національній ідеї, як формі самосвідомості суспільства, на сучасному етапі зумовлена необхідністю визначення ціннісної орієнтації українського народу, забезпечення його цілісності та єдності. Національна ідея – це не лише світоглядний орієнтир народу та його ідеологія, але і його ідеальне уявлення про себе. Питання про формування національного ідеалу має тривалу історію. Воно настільки ж важливе для країни, як питання про сенс життя для кожної людини. Без відповіді на нього цілі, цінності, життєва енергія, успіх стають важко досяжними.

Як слушно підкреслює І. Ільїн, вік національної ідеї – це вік самої нації [1, с. 283]. Хоча творить національну ідею авангард суспільства, його інтелектуальна частина, однак у підсумку вона стає колективним надбанням. Сформований ідеал самовизначення нації транслюється з покоління в покоління, забезпечуючи її генетичну єдність, а отже – її життєздатність. Попри те, що формується національна ідея стихійно, змінюється вона відповідно до історичної ситуації, а опанувавши маси, стає серйозною матеріальною силою. Національна ідея відбиває загальний інтерес, потреби всієї нації. Однак, як відомо, не ідеї вибирають людей, а люди ідеї.

На думку Н. Лавриченко, національна самоідентифікація розгортається на трьох рівнях формування людської визначеності – біогенетичному, соціально-психологічному та культурно-історичному [2, с. 286]. Якраз національна ідея дозволяє усвідомити нерозривність генетичного зв'язку нації, свій історичний характер, систему культурних орієнтирів. П. Куліш, який одним з перших використав поняття «українська ідея», розумів під ним усвідомлення, розуміння людиною належності до свого народу, його культури і віри [3, с. 155].

Впродовж кількох століть суть української національної ідеї змінювалась, однак вона мала і нині має певне змістовне ядро, сформоване в результаті прагнення українського народу до самовизначення та його намагань створити власну державу. Своє теоретичне обґрунтування національна ідея як ідея державності одержала лише в XIX ст., однак формувалася вона протягом XVI–XVII ст. і була пов'язана з представниками українського ренесансу – С. Оріховським-Роксоланом, І. Вишенським, П. Могилою та іншими. Саме в політичній думці вона набула чіткіших рис, виступаючи як ідея самобутності українців, відзеркалення їхніх прагнень до самовизначення. Ю. Римаренко, зауважує, що у своєму розвитку національна ідея пройшла складний шлях становлення і була «позначена багатьма, іноді діаметрально протилежними поглядами на сутність, мету та форми української державності».

Виступаючи як ідея нації, Батьківщини, власне – ідея України як Вітчизни, національна ідея формується і знаходить своє відображення у другій половині XVII ст. – в гетьманських універсалах, листах Б. Хмельницького. Ідеологічне оформлення вона знайшла в літописній літературі.

Процес розвитку національної ідеї, зокрема ідеї державності, активізувала польська політика покатоличення українського суспільства. Тому, коли на карту було поставлено саме існування українського народу, і з'являється козацтво як масове явище, котре в XVII ст. поступово перетворюється на впливову політичну силу, що позиціонувала себе захисником інтересів українського суспільства, зокрема релігійних, які в XVII ст. ототожнювались з національними. Отже, ідеї державності, формуючись протягом XVI–XVII століття, в XVII ст. знайшли своє практичне втілення в козацькій державності.

На початку Визвольної війни (1648 – червень 1649 р. – до підписання Зборівського договору) про національну ідею можна говорити лише на психологічному рівні, як про ідею, що об'єднала всі верстви суспільства, утвердивши суспільну єдність, і акумулювалася в ідею православної віри і збереження козацьких прав та вольностей.

За період 1648–1654 рр. національна ідея еволюціонувала від козацького автономізму до незалежної соборної держави, а виступаючи спочатку як прагнення до самозбереження в умовах польського панування, вона набувала форм протесту проти останнього.

В літературі як світського, так і духовного характеру, приділялося багато уваги формуванню національної свідомості через підкреслення давності й історичності українського народу, його колишньої державної величі. Взагалі для суспільства модерної доби характерним було виводити початки власної держави із якомога найдавніших часів. Через те, що XVII сторіччя для Європи характерне пробудженням до життя націй, питання наявності текстів про історію власного народу та його природну давність, що тлумачиться як незаперечне право на існування, надзвичайно хвилювало тогочасну українську еліту. До того ж слід зазначити, що національна ідея була б безплідна, якщо не опиралася на свій національний пафос та на національні ідеали.

Отже, слід зазначити, що національна ідея, яка формувалась протягом XVII ст., об'єднуючи різні верстви населення, в результаті стала ідеологічною платформою Визвольної війни XVII ст., оформившись як ідея автономії, ідея державності.

На думку О. Пономаренко, «ідеї державності, актуалізувавшись у другій половині XVII ст., оформились як колективно-індивідуальний проект, що являв собою національну ідею. Еволюціонувавши від ідеї козацького автономізму до ідеї незалежної соборної держави, національна ідея формувалась як складова політичної ідеології. Але перш за все внутрішня боротьба за владу між гетьманом і старшиною призвела до занепаду національної ідеї, актуалізувавши водночас ідеї автономної державності як боротьби за вольності» [6, с. 49-50].

У добу незалежності український народ переосмислив українську національну ідею, наповнив її новими образами, підходами і цінностями. Вона стала характеризуватися як поліетнічна, полікультурна, децентралізована, регіональна, постколоніальна. Разом з тим загострилось питання про ключові детермінанти формування української ідентичності, посилилась дискусія науковців щодо змістовного наповнення національної ідеї. До сучасних консолідуючих підвалів відносять етнічні, державні, політичні чинники тощо. Зокрема, А. Колодій вважає, що для нації як етнополітичної спільноти (політичної нації) інтереси зосереджуються передусім у сферах політики і культури [4, с. 29].

Загалом, в умовах складних суспільних трансформацій в Україні бракує чітких світоглядних, ціннісних орієнтирів, що суттєво ускладнює процес соціокультурної ідентифікації українців, тобто усвідомлення ними «свої тотожності з певною культурною моделлю на основі національної ідеї» [5, с. 364].

Сучасний зміст національної ідеї жваво обговорюється в наукових, громадських та політичних колах. Очевидним є факт, що національна ідея – це не красиве гасло будь-якої партії, групи інтелектуалів або політичних діячів. Вона не існує сама по собі чи виключно для окремих етнічних спільнот, політичних і культурних еліт. Консолідуюча функція національної ідеї виявляється лише за умови усвідомлення і підтримки її суспільством або, принаймні, більшістю громадян країни.

Список використаних джерел

1. Ильин И. Путь к очевидности / И. Ильин. - М. : Республика, 2001. - 432 с.
2. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н.М. Лавриченко: К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 214 с.
3. Куліш П. Хутірська філософія і віддалена від світу поезія /П. Куліш // Хроніка 2000. – Вип.3-4. – К.: Довіра, 1993. – С. 110-147.
4. Колодій А. Нація як суб'єкт політики /А. Колодій. – Львів: Кальварія, 1997. – 55 с.
5. Медвідь Ф. Взаємозв'язок національної і релігійної ідей в контексті релігійно-духовного життя України / Ф. Медвідь. // Вісник УАДУ. – 2003. – №1. – С. 363-368.
6. Пономаренко О. Еволюція української національної ідеї в XVII – XVIII століттях / О.Пономаренко // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. - 2008. - Вип. 39. – с.41-51.

Киселиця С.В., к.філос.н., доцент,

Ридзель Ю.М., аспірант

Чернігівський національний технологічний університет (м. Чернігів)

ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ЕКОНОМІКА, ПОЛІТИКА, МЕНЕДЖМЕНТ

Наука про господарювання належить до числа міждисциплінарних чи межових і, наразі, є найменш самостійною, позаяк її актуальне завдання полягає в ефективному об'єднанні економіки з політикою з огляду на виклики сучасності. За значущістю для глобального світу вона має стати інтегративною на рівні законодавчої діяльності. З цієї причини нагальною необхідністю є філософсько-методологічна інтерпретація самого поняття «господарство». Суспільне господарювання – господарська система суспільства – господарююче суспільство – суспільство як господарюючий суб'єкт. Цей термінологічний перелік видається не завершеним, оскільки в ньому, на нашу думку, бракує поняття «менеджмент», яке